

Sørum-Speilet

Nummer 3 – 2013 – 19. årgang

RAMSALT BLANK SJØ...

Semidieselmotoren "Grei" fra Christiania anno 1922 har stått stum, sur og ugrei i Slora Mølle i årevis, men 8. mai 2013 ca. kl. 20.15, etter et voldsomt brøl, var den gamle furien forvandlet til en blid og saktmodig mø som adlyder hver minste fingerberøring, med den malende lyden av en fiskeskøyte... *Lederens spalte* - side 2

ERLING SØRLI – «EDRUSKAP - FRED - FOLKELYKKE»

Asbjørn Langelands serie om betydningsfulle personer med røtter i Sørum, har medført at Erling Sørli jr. har skrevet en artikkel om sin far Erling Sørli, som var en yngre bror til tvillingbrødrene Magnus og Arne Sørli. Erling Sørli var på 1950-tallet formann i Norges Fredsråd, med i den internasjonale ledelsen i IOGT i 19 år, og fra 1950 til 1975 en sentral person i samarbeidet mellom avholdsbevegelsen og staten. Les mer på side 4

SISTE DEL AV HISTORISKE GLIMT FRA KVEVLI-KROKEN

Fortellingen om livet i Kvevli-kroken avsluttes i dette nummer. Her forteller Albert Hovind om gårdene Nygård, Bråten, Sagholen, Linnstad, Innleggen, og Myrvold. Om uvær, vann og ødelagt telefonsentral, Mork og Blaker meieri. Og om Ingjer Freserlag. Se bilder og les mer på sidene 6-12

TRE BRØDRE FRA SØRUM SOM GJORDE DET STORT I KØBENHAVN: JACOB, CHRISTIAN OG EDVARD COLBJØRNSEN

I 1740-åra ble det født tre gutter på Nordre Sørum. Disse kom til å spille betydelige roller i det dansk-norske samfunnet. De vokste ikke opp som vanlige bondegutter, da alle tre fikk opplæring på katedralskolen i Kristiania, i en tid da andre ungdommer knapt lærte å lese. Les Asbjørn Langelands artikkel på sidene 13-16

ELLERS I DETTE
NUMMER:

- 8. MAI MARKERING - SIDE 3
- STEMMERETTSJUBILÉET - FROGNER 22.MAI - SIDE 16
- SLORA MØLLE LEVER - SIDE 17
- GAMMELDAGS SKOLE PÅ VØLNEBERG - SIDE 18
- 10-ÅRSJUBILEUM FOR BINGSFOSSHALLEN MED
SPENNENDE PROGRAM - SIDE 18
- AKTIVITETSKALENDER - SIDE 19

GOD SOMMER!

LEDERENS SPALTE

Ramsalt blank sjø!!! Det maritime inntrykk kom som et steinras inn i følelseslivet til lederen i Blaker og Sørums Historielag da Slora Mølles Venner under myndig ledelse av Vidar Harfallet og Magnar Olsen overlistet Slora Mølles

slumrende ugreie furie. Semidieselmotoren Grei fra Christiania anno 1922 har stått stum, sur og ugrei i Slora Mølles underetasje helt siden driften opphørte i 1962. I to år har maskingruppa nå gjort alt i menneskelig makt for å få den gjenstridige i arbeid igjen. Men nei, hun ikke så meget som trakk på smilebåndet – før høsten 2012 – da fnøs hun en gang, sendte ut en voldsom røksky i terrenget – før hun igjen sto der tverr og tilknappet.

8. mai 2013. Imidlertid, disse gutta har et eget knep med vanskelige damer – tålmodighet og smiger. Etter et voldsomt brøl 8. mai 2013 ca. kl. 20.15 kjentes en svak vibrasjon i Slora Mølles stag og franske låser. Som til den malende lyden av fiskeskøyte stevnende ut i åpent hav, var den gamle furien forvandlet til en blid og saktmodig mø som adlyder hver minste fingerberøring.

Restaureringsarbeidet har passert en ny milepæl. Vi gledet oss til Fjuk skoles besøk 23. mai da elevene i 7. klasse lærte mer om fornybar energi og restaurering av et teknisk-industrielt kulturminne sammen med Norsk Teknisk Museum. Alle som vil ha en spesiell opplevelse på Slora Mølle må komme til "Åpen dag" 9. juni.

Kulturminner. Når Slora Mølle er et teknisk-industrielt kulturminne av rang, er Vølneberg gamle skole et tilsvarende betydelig kulturminne for landbruk og undervisning. Da kontoret vårt på Blaker Skanse måtte rømmes i vinter ble Vølneberg vårt nye kontor. Det gamle skolehuset var kortvarig som en slagmark før alt flyttegodset fra Skansen ble ordnet og plassert i det nye magasinet vårt i kjelleren på "ny-skolen". Dermed er igjen lokalene klare til å ta imot årets 4. klassinger fra kommunens mange barneskoler til "Gammeldags skole" fra 27. mai.

Gammeldags skole på Vølneberg. Vevdamene i Vølneberg vevring har helt siden nyttår gjort klar renninger og innslag for vevingen som ungene skal gjøre sammen med mange andre husflidsteknikker. Jordet bak redskapshuset pløyes opp i disse dager så det er klart for harving og laupsåing når elevene skal drive våronn med

hest. Skolestua og lærerleiligheten er rundvasket og skinner i påvente av de mange lærevillige som skal gjennom mange skoledisipliner med penn og blekk, høytlesning, sang og diktat. Opptil 25 frivillige er opptatt med "Gammeldags skole" i en uke. Opplevelsen er like stor for de voksne som for de unge.

Bygdebok for Sørums nærmer seg fullføring, og dette bokverket blir en bærebjelke. Selv om bind 5 først kommer ut i november er allerede arbeidet med innsamling i Blaker i god gang for det kommende bind 6. Med grunnlag i bygdeboken vil vår oppgave med vern om kulturminner bli styrket, samtidig som vi lettere kan fremme interessen for Blaker og Sørums kultur og historie. I samarbeid med næringslivet, skoleverket og den offentlige forvaltning kan vi sikre vår identitet og øke tilgjengeligheten til bygdenes historiske røtter. Informasjonsbrev og skjema finnes på våre nettsider.

Sørums kommune ser verdien av en aktiv og engasjert historielagsbevegelse i arbeid. Derfor er også samarbeidet mellom kommunen og historielaget av største betydning. Spesielt gjelder det arbeid rettet mot barn og unge. Den kulturelle skolesekken og kulturminneadopsjonsprosjektene i barneskolen gir historielaget flotte muligheter til samhandling med skoleverket og elevene. Det er svært viktig at kommunen og skolene er seg sitt ansvar bevisst fremover. Historielaget har arbeidet iherdig siden ifjor høst for at kulturminneadopsjon for 7. klassene skulle følge den vanlige planen i 2013. Dessverre har det bare vært mulig å gjennomføre for Fjuk skoles 7. klasse i år. Det arbeider vi med å ta opp igjen i 2014.

Historielagets betydelige aktivitet åpner for frivillig innsats fra alle aldersgrupper, og variasjonen i våre aktiviteter ligger til rette for de mest eksklusive interesser. Vi ønsker alle velkommen til å delta.

Dag Winding-Sørensen, leder

➡ **SEND OSS DIN EPOST-ADRESSE...@...**

Det skjer stadig noe, så hvis du ønsker å være oppdatert om historielagets arbeid, og vil ha melding når viktige nyheter blir lagt ut på nettsidene, send din epost til ivwind@online.no.

HISTORIELAGETS BOKTILBUD

➡ www.sorum.historielag.no/boktilbud.cfm

Hele boktilbudet vises på nettsidene.

OM SØRUM-SPEILET

Redaksjon:

Lillian Mobæk, redaktør
Telefon 95 22 31 06,
epost lilmobe@online.no

Asbjørn Langeland
Telefon 63 82 00 85,
epost asb-lang@online.no

Dag Winding-Sørensen
Telefon 63 82 73 56,
epost ivwind@online.no

Vera Braathen
Telefon 63 82 86 10,
epost verab@online.no

Sørum-Speilet utgis med 5 nummer i året.

Publiseringsplan for 2013:

Nr.	Stoff-frist	Utgis ca.
4	24. august	Uke 39
5	1. november	Uke 49/50

Stoff til bladet bes sendt pr. epost til redaksjonen, evt. pr. post til Blaker og Sørum Historielag, Postboks 72, 1921 SØRUMSAND.

© OPPHAVSRETT Materialet i Sørum-Speilet omfattes av åndsverklovens bestemmelser.

Utforming: Lillian Mobæk

Trykk: X-idé Media

Opplag: 600

BLAKER OG SØRUM HISTORIELAG

Stiftet i 1970 ved sammenslåing av Blaker historielag og Sørum historielag, og tilsluttet Romerike historielag og Landslaget for lokalhistorie.

Som medlem får du hvert år 4 nummer av **SKYTILEN**, medlemsbladet med lokalhistorisk stoff fra hele Romerike, og 5 nummer av **SØRUM-SPEILET**, med artikler fra Sørum. Medlemskontingent for 2012 er kr. 200,- pr. år. Postadresse: Blaker og Sørum Historielag, Postboks 72, 1921 SØRUMSAND. Bankkontonr: 1321.08.05189
Hjemmeside: www.sorum.historielag.no

Vi vil gjerne ha nye medlemmer! Ta kontakt med leder Dag Winding-Sørensen på ivwind@online.no, eller gå inn på 'Kontakt-oss' på vår hjemmeside.

8. MAI-MARKERING VED

MINNESMERKENE I SØRUM

Blaker og Sørum Historielag foresto 8. mai 2013 blomsternedleggelsen ved minnesmerkene ved Sørum kirke, Blaker kirke og Blaker Skanse til minne om dem som ga sitt liv for vår frihet.

Blomsteroppsatsene var dekorert med to bånd i rødt, hvitt og blått, med teksten "Hjemmestyrkene 1940 – 1945" og "D12 Område 1215", som representerer Sørums avdeling i Milorg, der Borger Hansen tjenestegjorde som ordonans. Seremoniene foregår i enkle og verdige former, etter ønske av Borger Hansen. De annonseres ikke, men er hvert år åpne for dem som ønsker å vise sin respekt.

Blaker og Sørum Historielag ble oppfordret av Borger Hansen om å videreføre bekransning av krigsminnesmerkene i Sørum etter hans bortgang, og det fondet han opprettet for markering av Frigjøringsdagen 8. mai hvert år, beløper seg nå til kr. 50.000. Fondet forvaltes av historielaget.

Kåre Petter Hansen representerer donator, og forestår sammen med Blaker og Sørum Historielags 8.mai-komité bekransningen ved minnesmerkene. Komitéen ledes av Kåre Svarstad med Haakon Sandbraaten og Dag-Einar Hellerud som medlemmer.

*Bildene viser minnesmerkene ved Sørum kirke (øverst t.v.) ved Blaker kirke (øverst .h.) og ved Blaker Skanse.
Foto: Gro Langeland*

ERLING SØRLI - «EDRUSKAP –

FRED - FOLKELYKKE»

Asbjørn Langelands artikkelserie om kjente personer med røtter i Sørum, handlet i forrige nummer om Arne Sørli, komponisten til samefolkets sang. Han var sønn av Johan og Ovidia Sørli, tvillingbror til rektor og lokalhistoriker Magnus Sørli, og bror til Erling Sørli.

Erling Sørli's sønn, lærer og historiker Erling Sørli jr., ble så begeistret over artikkelen, at han her har skrevet en artikkel om sin far til Sørum-Speilet. Erling jr. er skribent i det lokalhistoriske tidsskriftet "Rundt om Drammen".

Her skal vi presentere den yngste av de fire sørligutta; **Erling Sørli** (17.10.1905-17.12.1986). Han levde og arbeidet i avholdsbevegelsen. I krigsåra ble han skyggedirektør for avholdsfolkets avis «Folket». På femtitallet var han formann i Norges Fredsråd.

Erling Sørli ca 25 år gammel. Foto fra Oslo Distriktlosjes 60-års jubileumsskrift (1944)

I 19 år var han med i den internasjonale ledelsen i IOGT. Fra 1950 til 1975 var

han en sentral person i samarbeidet mellom avholdsbevegelsen og staten.

Som Sørum-Speilet fortalte i forrige nummer, flyttet Johan og Ovidia Sørli fra Sørum til Kristiania i 1918. Johan gikk til rektor på Kristiania Borgerskole for å melde sønnene inn som elever. Rektor var skeptisk til å ta inn fire elever med bare en enkel landsens folkeskole, men gikk med på å ta dem inn på prøve for et halvt år. «Jeg hørte aldri noe mer om at de gikk der på prøve», fortalte den stolte faren seinere.

Sørlis kvartett. Familien var musikalsk. Johan var korpsdirigent. Noen av brødrene dannet «Sørlis kvartett». Besetningen er delvis ukjent, men Arne spilte basun og Erling trompet. Ellers har visstnok andre sørumsokninger og slektninger vært med. (Kan lesere av Sørum-Speilet bidra til å oppklare hvem?) Dette var en messingkvartett som spilte populærmusikk til dans og underholdning i 20- og 30-åra.

Teologi. Erling begynte å studere teologi i 1925, men fullførte ikke. Som mange i hans aldersgruppe kom han i klemme da striden toppet seg mellom «de bibeltro» på

Menighetsfakultetet og «de liberale» på Universitetet. I en rotete overgangsperiode leste han språk, til dels i utlandet (Tyskland, England og Frankrike), men uten å få noen formell embetseksamen. Sin første faste jobb fikk Erling som språklærer ved NSBs etatsskole, Jernbaneskolen, på deltid. For å spe på inntekten underviste han i pianospill og spilte hyggemusikk på restauranter.

IOGT. Samtidig engasjerte han seg for alvor i IOGT, der han var aktiv fra 1929 til han døde. Johan og Ovidia var også ivrige avholdsfolk. Johan arbeidet som maltkontrollør for Statens Bryggeritilsyn. Blant annet førte han tilsyn med at bryggeriene ikke brukte mer malt enn foreskrevet, med andre ord at de ikke brygde mer øl enn de gjorde regnskap for. Arbeidet var slik fullt forenlig med at han var ihuga IOGT'er.

Erling fikk snart verv i losje Gimle, siden i losje Glitne, ble studieleder fra 1933 og siden leder i Oslo Distriktilosje. Allerede fra 1934 ble han valgt inn i studierådet i Norges storlosje, dvs. sentralt i IOGT. Fra 1947 til 1966 hadde han ulike verv i Verdenslosjens råd, som er IOGTs internasjonale ledelse. I seks år på 50-tallet var han internasjonal nestleder. Han var sentral ved forberedelser og gjennomføring av IOGTs storlosjemøter (landsmøter) på 1930-, 40-, 50- og 60-tallet, de nordiske godtemplarkongressene som ble holdt i Norge i samme tidsrom, og ved IOGTs verdenskongress i Oslo i 1962.

Sekretær og studieleder. Erling ledet en lang rekke aksjonskomiteer og arbeidsgrupper, men når det gjaldt faste verv, foretrakk han å være sekretær eller studieleder. Andre kunne ta de store representasjonsoppgavene. Sjøl foretrakk han å trekke i trådene ved å legge planer, skrive protokollene og ikke minst utforme forslag til vedtak som kunne utløse handling. Dersom det var strid, forsøkte han ofte å samle fraksjonene om felles mål. Likevel kunne han også ta en kamp.

Et høydepunkt både for IOGT i Norge og Erling privat var den store Nordkapp-turen sommeren 1937, da IOGT chartret Amerikalinjens flaggskip Stavangerfjord. 1100 godtemplarer reiste på et to ukers cruise fra Oslo til Nordkapp og tilbake. Erling var med i arrangementskomiteen og bidro til musikkunderholdningen ombord. Typisk nok var turen til Nordkapp også bryllupsreise for Erling og Hilda. Livet i bevegelsen kunne ikke skilles fra privatlivet, og slik burde det være.

De facto redaktør i Folket. Under okkupasjonen fikk avholdsbevegelsen problemer med fellesorganet Folket.

Redaktøren utviklet sympati for NS-myndighetene. Han ble derfor bedt om å slutte. Erling Sørli overtok som de facto redaktør, en jobb han hadde fra 1942/43 til 1949, sjøl om han ikke offisielt overtok før ved frigjøringa i mai 1945. I krigsåra fikk avholdsorganisasjonene lov til å holde møter og avisa Folket fikk utkomme. Slik ble avholdsbevegelsen en lovlig kanal som også kunne brukes til motstandsarbeid. Som organisasjonsmann og omreisende foredragsholder og medarbeider i Folket hadde Erling en rolle i dette arbeidet. Etter krigen ville han ikke snakke om dette. Både motstandsfolk og «de andre» måtte legge krigen bak seg, forsones og bygge freden sammen, var hans holdning.

Fredsarbeid. Da den kalde krigen spisset seg til fra 1947, engasjerte Erling seg sterkt i fredsarbeid. Han var en av pådriverne i avholdsbevegelsens agitasjon for fred og mot opprustning. IOGT hadde mottoet «Edruskap – fred – folkelykke», og for Erling var alle de tre leddene i mottoet likeverdige ledd i ett og samme budskap. På 50-tallet var han i seks år leder for Norges Fredsråd, der IOGT var en av de største medlemsorganisasjonene. I dette vervet merket han overvåkingspolitiets interesse. Det syntes han var krenkende, men valgte å le av det.

Noen alvorlig fare for rikets sikkerhet utgjorde Erling neppe. Utenom Fredsrådet var det mest venstreorienterte vervet han hadde, å sitte for Venstre i skolestyret i Oslo på 60-tallet. I nærområdet på Ekeberg i Oslo la han ned mye fritid i å få i gang et skolekorps. Han og Hilda fikk sammen drevet igjennom at korpset skulle være åpent også for jenter – noe som var «mot normalt» i guttemusikkens glanstid seint i femtiåra. Hjemme var han en likestillingsorientert mann, men Hilda syntes han var altfor mye borte på møter og reiser, ikke uten grunn.

Språk og språkpolitikk. Han var levende opptatt av språk og språkpolitikk, og medlem i både Noregs Mållag og Språklig Samling. Riksmålet så han på med ironi, som reaksjonært og snobbete. Språkstriden i Norge bør avsluttes «på folkemålets grunn» ved at riksmålet dør ut, mente han. Her fulgte han i sporene til faren. Johan Sørli bodde i Kirkeveien i Oslo, men oppga gjerne «Kyrkjevegen» som adresse.

Erling var en travel produsent av nytteprosa. Han var redaktør i alle de 26 år «Norsk tidsskrift om alkoholspørsmålet» utkom, 1949-75. Han skreiv en rekke artikler og småskrifter om etikk og pedagogikk i samme saksområde. Med jubileumsskriftene om Oslo Distriktslosje (1944), Avholdsfolkets landsnemnd (1945) og Landsrådet for Edruskapsundervisning (1952) er han også en av avholdsbevegelsens historikere.

Avholdsmann og folkeopplyser. Erling var avholdsmann, men ville ha seg frabedt å bli kalt avholdsfanatiker. Derimot kunne han nok satt pris på å bli kalt en saklighetsfanatiker. Folkeopplysning var et ord han brukte ofte og med varme. Et tiltak han sjøl satte høyt, var IOGTs folkehøgskole. Erling var sentral i arbeidet for å få i gang både den gamle skolen på Frekhaug og den nye skolen som ble åpnet i 1967 i Åsane ved Bergen.

Edruskapsdirektoratet. Fra 1950 til 70-årsdagen i 1975 var han kontorsjef i Landsrådet for edruskapsundervisning, fra 1969 innlemmet i Statens edruskapsdirektorat, nå Rusmiddeldirektoratet. Slik fikk han i det meste av yrkeslivet sitt arbeide med det han var mest engasjert for. På sine eldre dager fortalte han at han hadde skrevet mye av stortingsmeldinga som lå til grunn da sosialminister Bergfrid Fjose foreslo å opprette Edruskapsdirektoratet. Der kunne staten og avholdsbevegelsen forene krefter. Erling så sjøl på dette som en viktig seier i avholdsbevegelsens kamp for å få innvirkning på statens alkoholpolitikk.

Etter et intenst arbeidsliv som også var et livsengasjement, var det ikke lett for Erling å bli pensjonist. Han følte at det var lite igjen av livet da han fylte 70, men etter noen år klarte han å finne en slags ro. Hilda og han hadde hatt sine beste stunder på hytta i Brandbu helt fra de bygde den tidlig på 50-tallet. Bondegutten fra Sørnum kunne i sine siste år kose seg der når han som «kårkall» stelte med grønnsakdyrking i kjøkkenhagen og litt vedhogst og bærplukking. Så lenge de levde, var Hilda og han aktive i losje Glitne.

Erling Sørli (jr.) i mai 2013

Ei kusine og ni fettere på Merli i pinsen 1923: Foran fra venstre Magnus Bakke, Erling Sørli, Kaare Sørli, Magnus Sørli, Olga Sørli, Reidar Pehrsen, Ottar Bakke og Helge Bakke. Stående bak: Kristian Bakke og Arne Sørli. Foto og opplysninger: Kari Sørli Marchand.

NOEN HISTORISKE GLIMT FRA KVEVLI-KROKEN

Kvevli ligger sør i Blaker, mellom Mork og Skugstad, og i gamle dager var det ei grend med mye liv og virksomhet. Her kommer siste del av fortellingen om livet i Kvevli-kroken.

Nygård. Neste stopp på Innleggen er Nygård. Det var det største bruket etter Kvevligårdene. Det var fra først på 40-tallet mye utleid, men far til nåværende eier, Ivar Nygård, drev hjemgården noen år. Han planerte, grøftet og fikk en lettdrevet gård. Han bygde også nytt våningshus. Foruten gården drev han også en liten bedrift på Sørumsand, der det ble produsert elektriske loddebolter, tinere til frosne vannledninger og grilltennere.

På denne gården har det for lenge siden vært en plass som het Nyhus, den ble bygd opp omkring 1810. Her vokste Bernt Olsen opp, han var sønn av Ole Kristiansen Nyhus, som var lærer og ellers litt av en tusenkunstner. På sine gamle dager flyttet Ole sammen med sønnen Bernt til Flytua, som lå under Foss, nede ved kirka.

Bernt Flytua, som han da kalte seg, ble husmann under Foss til han døde i 1906. Han hadde nok evner etter faren, for han var både grovsmed, finsmed og dessuten utlært børsemaker. Men det var som knivsmid Bernt skulle sette mest spor etter seg.

Alle kjenner foldekniven, der du kan legge bladet inn i skaftet når kniven ikke er i bruk. Den var Bernts oppfinnelse! Men det ble aldri tatt ut patent, Bernt tenkte vel ikke på slikt, og ikke hadde det vel vært hjelp å få om han hadde villet prøve.

Så det ble nok andre som «skummet fløten». Det finnes faktisk den dag i dag, i privat eie, en av disse knivene som Bernt Flytua har laget.

Klebersteinsbruddet

I skogen som hører til Nygård finner vi noe interessant, for her er det et klebersteinsbrudd. Det kan muligens føres tilbake til vikingtida, men det har nok også vært i drift i flere perioder senere. Omkring 1875 var tjuetredve mann i arbeid i steinbruddet, folk fra hele Østlandet. Det en ser i dag, er at det er prøvet flere steder hvor det ligger steinhauger.

Selve gruva er i dag delvis fylt med vann. En må anta at klebersteinen ble fraktet med hest og slede til Blaker stasjon, for der var jernbanen på denne tida kommet i drift.

Ikke så langt fra klebersteinbruddet, nede i Morkdalen, ligger «Tjuvhølet». Her er det ei steinrøys der noen store steiner

danner ei slags hule. Det blir sagt at det holdt til en kar her en gang for lenge siden, som het Håken, med tilnavnet Tjuvhåken. For å ha til livets opphold var han nede i bygda om nettene og stjal mat og klær. Hvor lenge det er siden han levde der, er det ingen som vet i dag. Men gamle folk kunne fortelle at de hadde funnet tøyrester inne i hula, så det kan jo tyde på at det har oppholdt seg folk der.

Utsikt inne fra "Tjuvhølet"

Lensepumpe

Jorun Hovind ved inngangen til "Tjuvhølet"

Bråten. Etter at vi forlater Nyhus, kommer vi til Bråten, der det i dag er to bruk. På det første bodde Petter og Ragna Nygaard, og de hadde to barn. Petter drev som tømmermann ved siden av gårdsbruket. Han døde i forholdsvis ung alder i 1924, og det ble etter hvert sønnen Johan som fikk ansvar for bruket, som han overtok i 1948.

Johan Nygaard. Det første jeg kan huske av han, var i 1943 eller -44. Det var krig i Norge med mange pålegg og bestemmelser fra okkupasjonsmakten. En bestemmelse var at alt kornet skulle veies ved tresking og mengden skulle oppgis til myndighetene. Johan hadde fått i oppdrag å utføre denne jobben, noe som må sies å være en tillitserklæring under de rådende forhold. Jeg mener å huske at å «sjau», bære kornet inn på bua, også fulgte med. At han kanskje en gang i mellom «glemte» å veie en sekk, ble nok ganske sikkert tilgitt av eieren!

Som den gode nordmann han var, ble han med i hjemmestyrkene (Milorg) under krigen. Han kom med i 1943, da styrkene var blitt reorganisert etter opprullingene i 1942. Det var forresten da før nevnte Johan Ingjer ble tatt til fange av tyskerne.

Hjemmefrontgruppa drev våpenøvelser i kjelleren hos lærer Jofred Stortrøen, som bodde i lærerboligen til Mork skole. Stortrøen var gruppesjef for gruppe II, som omfattet Blaker.

I fredsdagene hadde de vaktoppdrag den første tida mens freden enda var skjør. Sterke følelser var i sving, og uvissheten var stor, så noen måtte holde ro og orden.

Johan Nygård med hest og såmaskin på 50-tallet.

Yrkeslivet var for ham, som for så mange andre, todelt. Bruket krevde sitt, først med kuer. Men tidene forandret seg, mange sluttet med melkekyr fordi det var tidkrevende og ga liten fortjeneste når en ikke drev stort. For Johans del ble det høner, med produksjon av egg og kyllinger for salg.

Johan i høyonna. Foto fra Petter Nygård.

Dessuten drev han som snekker, først sammen med Olav Bakken på 50-tallet, så sammen med svogerne Arne og Rolf Fagersand. I de siste årene som yrkesaktiv var han «innafor», og jobbet for firmaer i Lillestrøm og Oslo.

Samfunnsengasjert som ham var, kom han tidlig med i styre og stell, han var med i herredsstyret allerede i 1946, og her satt han helt til Blaker ble slått sammen med Sørum i 1962. Det var driften av skolene som optok ham mest, han var medlem av skolestyret, og formann fra 1950 til 1962. Her la han ned mye arbeid til beste for den oppvoksende slekt i bygda.

Bibliotek, slektsforskning og historielaget

Han var også glad i å lese, så bøker var han opptatt av. Derfor passet jobben som ansvarlig for drift og utlån ved biblioteket i Blaker godt for ham. Lokalene var på Haugtun skole, og hver onsdag ettermiddag og kveld var biblioteket åpent for dem som ville låne bøker. Dette holdt han på med helt fra 1945 til rundt 1970.

Som pensjonist ble han opptatt av slekta. Han hadde en onkel som hadde utvandret til USA, og de hadde kontakt helt til onkelen døde på 60-tallet. Så ble det noen år uten kontakt familiene i mellom, men midt på 80-tallet greide han å oppspore et av søskenbarna.

Resultatet var at Johan og Ragnild fikk reist to turer til Nord-Dakota, hvor han møtte alle sine fire søskenbarn. To av disse har også vært i Blaker på gjensitt. Han har også hjulpet andre norsk-amerikanere med å finne slektninger i Norge.

Historielaget var også en kjær interesse etter at han ble pensjonist. Jeg husker han reiste rundt med båndopptaker og intervjuet folk. Da ville han de skulle fortelle om gamle navn på steder, jorder, plasser eller annet som kunne være av interesse for ettertida. Han gikk ut med lagets avis til medlemmene i kretsen, og var i det hele tatt interessert og aktiv. Han møtte alltid opp når laget hadde sine møter og tilstelninger.

Han var også en ivrig turgåer, både til fots og på ski. Utallige ganger tok han turen opp i Kvevliskogen. Her var han opptatt av alle de gamle navna på stedene, enten det var daler, lier, myrer eller koller. Hver eneste veg og sti kjente han til.

Lars og Hjørdis Braaten

På det neste Bråten-bruket bodde Lars og Hjørdis Braaten. Lars var født i 1901, og som for så mange andre fra den tida, ble skogen den første arbeidsplassen hans. Tømmerhogst i gamle dager var tungt arbeid, og med den enkle redskapen de hadde da, krevde det sin mann. Etter en del år i skogen ble han ansatt på «Trevaren», det vil si Sørumsand Trevarrefabrikk, der de blant annet produserte ferdighus. Tidlig på 50-tallet begynte han i bygningsfirmaet Berntsen og Bo, der han var en trofast medarbeider fram til han gikk av med pensjon.

Marie og Martin Bråten, foreldre til Lars.

I tida som fulgte, fikk han flere gode år da han tok på seg mange snekkerjobber i nærmiljøet. Han var en meget stødig og dyktig snekker.

Så må en jo ikke glemme at selv om han arbeidet borte hele sitt liv, krevde også hjemstedet sitt. Her hadde de tre-fire kuer, høner og vanligvis en gris eller to. Ute dyrket de høy, korn og poteter, så det var nok å henge fingrene i.

Lars Braaten i sving på jordet, som 80-åring.

Stillas til hoppbakken

Jeg vil ta med et minne jeg selv har om Lars. Det var ikke så ofte foreldrene var med når ungene holdt på med sine aktiviteter, det hadde de kanskje ikke tid og mulighet til heller. Det var i hvert fall ikke sånn den gangen, vi ungene drev med vårt og de voksne med sitt.

Om vinteren likte vi å hoppe på ski, vi lagde små hoppbakker så snart vi fant ei kneik som var bratt nok. Vi hadde en bakke i Kværner, like ved Bråten. Den hadde oppbygd tilløp, men det ble ikke så store lengdene, så vi søkte etter noe større. Da ble blikket rettet mot Stormyra, et stykke inne i skogen. Der var det en bratt kolle. Skogen her eide Lars. Unnarennet var greit nok, men det var for liten «åvafart». Noe måtte gjøres! Og tror du ikke Lars troppet opp med sag, øks hammer og spiker. Mange passe store furuer som stod omkring, gikk i bakken, og om ikke lenge var stillaset ferdig. Når så faren min sponset bord til nedløpet, var det bare for oss guttungen å vente på snøen.

Det var forresten sjelden noe problem med snømangel den tida. Jeg mener at hoppbakken var ferdig til vinteren 1945-46. Vi hoppet vel i underkant av 20 meter i den bakken, og den var stadig i bruk, selv om det var over en kilometer innover i skogen å gå dit. Skirenn hadde vi også. Bakken var til stor glede for oss, så mye moro som vi hadde der. Vi var Lars stor takk skyldig for hjelpen, slik at vi fikk en skikkelig bakke å boltre oss i!

Olstadbekken / Grinibekken. På vår vandring sørover i grenda kommer vi nå til Olstadbekken - lenger nede kalt Grinibekken. Den er delet mellom Kvevli og Jødahl. Hvis ikke kloppa som pleide å ligge mellom Bråten og Sagholen finnes lenger, får vi ta turen rundt om Jødahl.

Sagholen er skilt ut fra Jødahl store, og grunnen til at bruket tas med her, hvor vi forteller om Kvevli, er at folkene her hadde sterk tilknytning til Kvevli.

Anne Marie og Ole

Navnet sier tydelig hva som har ligget her en gang i tida, men i dag kalles dette bruket også Braaten. I 1908 kjøpte Martin og Anne Marie Braaten fra nabobruket stedet. Sønnen deres, Ole, som ble født samme år, tok over i 1936. Han var en yngre bror av Lars som vi hørte om i forrige avsnitt. Senere ble han gift med Sigrid f. Ingjer, som var søster av Johan og Karsten som er nevnt tidligere.

Allsidig mann. På den tiden Sigrid og Ole drev bruket, hadde de to-tre kuer, og solgte melk. De hadde også høner og en gris til jul. De dyrket jordbær for salg. Antakelig var mye av dette Sigrids jobb, for Ole var ofte opptatt med andre ting. Han var en som behersket mange slags håndverk. Han snekret møbler og tapetserte disse, han reparerte og stoppet om gamle møbler. Skomakeryrket behersket han også, han reparerte nok også seletøy.

En gang lagde han helt nye sko til sin mor, og disse skoene var hun svært godt fornøyd med. Muligens var dette under krigen, da det var mangel på sko. Kost og pensel var heller ikke ukjent for ham, han var mye rundt og malte. Mang ei stue i grenda kan ha fått et malingstrøk av Ole. Når håret til kara i nabolaget var blitt for langt, gikk de til Ole for å få rettet på sveisen. Dette var alt det praktiske arbeidet han holdt på med.

Men han dyrket også musikken. Han var med i ei sang- og musikkgruppe ved Kvevli, og der spilte han både fiolin og trekkspill.

Alt i alt var Ole en altnuligmann som spilte på mange strenger i dobbel forstand. Han var en som var god «å ty tel» i mange sammenhenger.

Ole Braaten med fela, og Sigrid, begge ca 20 år gamle.

Til slutt kan det jo nevnes at **Sigrid**, kona hans, levde til hun ble over 101 år, ett år lenger enn sin bestemor, den før nevnte Maren Ingjer. Hun stelte hus og hage og klarte seg selv i det daglige til hun var godt over 90 år, og var klar i hodet og interessert i alt som skjedde rundt henne til siste stund.

Ole og Sigrid Braaten, ca 1949.

Linnstad heter det siste stedet på Innleggen før den møter storvegen igjen. Tertittlinja gikk like forbi, og han som eide huset, arbeidet på banen. Kanskje navnet på stedet har sammenheng med beliggenheten?

Olaf Ihlebakk het han, og var bror av Syver, som er nevnt helt i begynnelsen av denne beretningen. I likhet med ham var også Olaf baneforemann, og startet på skiftet der Syver sluttet. Olaf hadde ansvaret for «linna» opp til delet mot Aurskog. Jeg kan enda se ham for meg, der han syklet oppover på dressinen sin.

Innleggen – privat vedlikehold på veien

Før vi tar fatt på hovedvegen, eller storvegen som vi ofte pleide å si, tilbake mot Kvevligårdene, vil jeg fortelle litt mer om Innleggen. Denne vegen starter like etter at Kvevligårdene er passert, og går parallelt med hovedvegen sørover ca. en km. Den var privat helt til i 1990, da kommunen overtok.

Før hadde altså oppsitterne hvert sitt vegstykke som de hadde ansvar for å vedlikeholde. Det var den måten det ble gjort på i eldre tider. Dette var en stor forpliktelse for den enkelte, og det kunne selvfølgelig oppstå uenighet om tildelt vegstykke og kvaliteten av vedlikeholdet. Alle hadde ikke like store muligheter for å overholde forpliktelsene heller. Vanligvis var det skjønnsmenn som fordelte vegstykkene til den enkelte utfra beliggenhet og bruk.

Gården Myrvold passerer vi langs hovedvegen.

Utover på 1800-tallet er gården blitt slått sammen av flere parter, men opphavet er plassene Myrvold og Grini

som da tilhørte Skugstad. Tre parter kommer også fra Kvevli store. Selv om det meste av gården er gammel Skugstad-grunn, har den og dens eiere også vært en naturlig del av Kvevlikroken.

God utsikt. Mens vi nå går det siste stykket nordover mot gårdene, begynner tankene å fly. Fra slettene etter Myrvold er det åpent og god utsikt mot vest og nord, og her går sola ned i den lyse årstida. «Går sola ned i sekk, kommer den opp i bekk», pleide de gamle å si, så vi så ofte etter om det var skyfritt der sola gikk ned. Da ville den neste dagen bli en godværsdag. Ofte har det vist seg å stemme.

Uvær før i tiden også

Vi har lett for å tenke at i de gode, gamle dager var somrene varme og solfylte, men da er det nok hukommelsen som spiller oss et puss. I dag er det mye snakk om «ekstremvær», og vi har jo merket litt til det i det siste. Men det var dårlig vær før også, og da kalte vi det bare «uvær». Naturkreftene kan arte seg så forskjellig, og det har de nok alltid gjort. Noen ganger ble det ganske ekstremt vær før også, og det har satt seg i minnet.

På ettermiddagen den 20. august i 1942 opplevde jeg et kraftig tordenvær som gjorde sterkt inntrykk på en guttunge. Det gjorde at jeg i mange år etterpå var redd når tordenen buldret i det fjerne, og håpet inderlig at været gikk utenom oss. Når det begynner å «bonke seg opp» i sør, eller «tjukne tel i Mork-roa», må vi nesten regne med uvær på Kvevli. Slik var det gangen også. Svarte skyer kom sigende fra sør, og det var ikke lenge før vi hadde det over oss. Det regnet, tordnet og lynte noe voldsomt.

Lynnedslag

Plutselig hørte vi lyden av folk som løp og ropte: «Det er varme laus!» Snart fikk vi se at låven på Nebbenes stod i lys lue. Det var lynet som hadde antent. Dårlig brannberedskap som det var den gangen, var det ikke mulig å redde låven. Den brant ned til grunnen.

Noen minutter tidligere, i det uværet passerte grensen mellom Aurskog og Blaker, ble det lynnedslag på gården Flaen, som ligger på Aurskog-sida. Her var det også låven som begynte å brenne, og den ble også totalskadd. Det var litt av et uvær som ødela mye på sin ferd over bygdene.

Uværet i 1947. Jeg husker også godt året 1947. Da hadde sommeren vært ekstremt tørr, kanskje den tørreste i manns minne. Alle gårdsbrønner, bekker og

andre vannkilder i nærheten av husa var tørrlagte, og vi måtte kjøre vann til både folk og dyr i fra Åa. Heldigvis hadde vi den.

Den 1. november dette året kom det et uvær som gav 40-50 cm våt snø, alt ble liksom lammet både mens det snødde, og etterpå. I skogen gjorde snøen stor skade på mange trær, stammene ble knekt på grunn av den tunge snøen.

Telefonsentralen lå den tiden nede på Kvevli nordre, og ned dit gikk en stolperekke med tråder på begge sider av stolpene. Nå la den våte snøen seg på trådene, og det ble nok for tungt, for hele linja raste ned som dominobrikker. Da ble det nok dårlig med telefonforbindelse en stund. Men jeg husker at det ble lagt en kabel på bakken som erstatning, slik at det ble mulig å bruke telefonen igjen.

Utpå vinteren ble det måkt veg opp til gårdsbrønnene som lå oppe i skogkanten. Så ble det kjørt vann opp fra Åa med tankbil og fylt i brønnene. Om det holdt fram til våren, husker jeg ikke, men det var til stor hjelp.

Vannkjøring til folk og dyr var et utrivelig arbeid i kulde og snø, men helt nødvendig. På en vanlig gård gikk det med 1000 til 2000 liter i døgnet. Men i 1960 skulle det bli en stor forandring.

Blaker Vannverk kom med en av sine hovedledninger gjennom Kvevli-grenda. I løpet av den sommeren fikk alle innlagt sikkert og godt vann. Dermed var frykten for tørre brønner og andre vannkilder en saga blott!

Uvær 22 år etter

Så skulle det gå nøyaktig 22 år til neste kraftige uvær som satte merker etter seg. Den 1. november 1969 opplevde vi en kraftig storm fra nordvest. Den pågikk ikke mer enn en halv times tid, men det ble stor skade på skogen. Trærne ble slått over ende slik at røttene mistet festet, og slike rotvelter lå etterpå tett i tett, det så vi da vi våget oss opp i skogen for å ta skadene i øyesyn. Der stormen hadde tatt mest, kunne både to og tre ganger årlig avvirkning ligge nede. Dessuten var skadene spredt over hele skogen, og det gjorde det ekstra vanskelig å drive tømmeret ut.

Denne gangen var det også svært tørt i bakken. Men nå var det en fordel, fordi røttene sitter bedre fast i tørr bakke. Hadde det ikke vært såpass tørt, kunne det gått mye verre. Det ble stilt militære mannskaper til disposisjon for å hjelpe til med kvistingen, slik at det vesentligste kom ut i løpet av vinteren.

Den 1. november er nok en dato vi må være obs på. Det er jo pussig at to uvær som begge satte spor etter seg, skulle inntreffe på nøyaktig samme dato!

Kvinnene viktige

På alle stedene vi nå har vært innom, har det stort sett vært mennene som har kommet i fokus. Men når jeg nå ser opp på Innleggen ved siden av meg og bort på gårdene foran meg, tenker jeg på det daglige strevet som alle kvinnene stod for. De kunne ikke late seg de heller, skulle hjula gå rundt, og de hadde alltid mer enn nok å gjøre.

Det var en selvfølge at kvinnfolka hjalp til ute på jordet, særlig i onnetider. Dessuten hadde de hovedansvaret for fjøsstell, matlaging, rengjøring, klesvask og barnepass. Det kunne være mye å fortelle om dette, så mye at det er nok til en egen beretning, så det får bli en annen historie.

Som sagt var det kvinnene som stod for melkinga, det var sjelden at en mann melket kuene. Melka var svært viktig, for det første for det daglige kostholdet i hjemmene, og for det andre gav den en nødvendig inntekt for dem som hadde så mange kuer at de kunne selge melk. Å levere melk var tidkrevende den gangen, og måtte utføres punktlig hver dag, for melk er jo som kjent ferskvare!

Jeg har nevnt at det i sin tid var melkemottak hos Svendsen i Arstun Kvevli. De fleste leverte imidlertid til Blaker Meieri som ble opprettet i 1911.

Mork meieri. Under krigen kom det mange rare forordninger og påbud. Et eksempel var at alle som hadde kuer, enten besetningen var stor eller liten, pliktet å levere melk til meieriet. Det gjaldt også alle brukene jeg har skrevet om, som ikke hadde hatt leveranse før. Disse begynte da å levere til Mork meieri, og fortsatte med det også etter krigen. Det ble opprettet en egen bilrute for disse da.

To av Kvevli-gårdene, Arstun og Kvevli nordre, leverte også til Mork, men de sendte melka med toget. Før meieridriften på Mork startet, hadde de sendt melka direkte til Oslo med toget, sikkert en levning etter da M. Svendsen hadde melkemottak. Mork Meieri opphørte i 1961, og alle melkeleverandørene ble overført til Blaker.

Blaker meieri. De andre tre Kvevli-gårdene, samt Nebbenes, hadde dannet eget kjørelag og kjørte en dag hver ned til meieriet på Blaker. Dette foregikk stort sett med hest fram til først på 50-tallet. Da ble det startet melkerute som dekket mye av bygda. Dette varte til

Blaker Meieri ble nedlagt i 1972, og melka ble sendt direkte til Oslo.

Fremdeles ble det tatt i mot noe melk til ysting av camembert. **«Blakerost»** var velkjent og etterspurt, men utpå 80-tallet ble produksjonen lagt ned. Det ble forsøkt å lage osten på andre steder, men det ble ikke vellykket. Ysting er en komplisert og mystisk prosess, og den spesielle smaken greide de dessverre ikke å kopiere andre steder.

Store endringer

Når en ser tilbake i tiden fra begynnelsen av 1900-tallet og fram til utpå 60-tallet, er det en himmelvid forskjell på nesten alle områder.

Kvevli var et lite og sammensveiset samfunn, der alle kjente alle, og mange var dessuten i nær slekt. De hjalp hverandre når det trengtes, alltid var det en eller annen som kunne trå til. Folk traff hverandre på stasjonen, eller butikken og slo av en prat, eller de møttes i lag eller foreninger.

Det var nok ofte travelt, for alt som skulle gjøres tok tid. Men det var lite stress og mas allikevel. Det var den gangen en kunne stikke innom naboen til en kaffetår. Det var bare til høytidelige anledninger en måtte være «bedt», det gikk godt an å ta en tur inn til naboen bare fordi det var hyggelig å være sammen og prate litt.

Men de gamle blir borte, og ofte er det fremmede som flytter inn. De får ikke noe forhold til stedet, for det er jo ingen møteplasser i grenda lenger. Nå er det mange her som ikke kjenner hverandre, hverken av navn eller utseende. Nesten ingen har sitt daglige virke i grenda lenger.

Jaja, slik er det bare, og vi må bare forholde oss til at tidene forandrer seg. Det er nok mye som har gått framover også, men samhold mellom naboer er en verdi som ser ut til å forsvinne mer og mer.

Nei, Kvevli-kroken er ikke hva den en gang var!

De fleste bildene i denne artikkelen har Albert Hovind skaffet. Bildene av Anne Marie, Ole og Sigrid Braaten kommer fra Kirsten Marie Braaten.

Kilder: Bygdebok for Aurskog og Blaker, bind 2

Sørum under okkupasjonen 1940-1945

Sørum bygdebok, bind 3

Protokoll Kvevli sag 1927-1960

Protokoll Kvevli torvstrølag Igletjernsmosen 1927-1940

Protokoll Blaker avholdslag 1927-1947

Protokoll Ingjer Freserlag 1936-1946

Informanter: Kirsten Braaten, Tore Braaten, Olga Engen, Lars Kristian Hoel, Marit Haagenrud, Hjørdis Ingjer, Solveig Grøtli, Odd Kamperud, Ella Karlsen, Jan Lysaker, Kåre Nebbenes, Petter Nygård, Kjell Rindal, Solvår Smestad, Jon Stortrøen, Birgit Aastad, Helge Bråthen, Egil Digerås, Karin Høglien, Bjørg Karlsen, Jan Høglien.

Redigering: Anne-Marie Lund, som også har skrevet avsnittene om familien Fagermoen, Åa og «Sy-Anna», og ellers bidratt med tilleggsopplysninger ved flere avsnitt.

En stor takk til dere alle sammen!

Uten dere hadde det ikke blitt noen historiske glimt fra Kvevli-kroken!

Albert Hovind

INGJER FRESERLAG

I forbindelse med den før nevnte smia og nedleggelse av den, har jeg kommet inn på mekaniseringen i landbruket.

Tidlig på 30-tallet begynte det så smått på de største brukene å bli noen traktorer med tilhørende redskap, særlig brukt i våronna, ellers var hesten den dominerende trekraften. De mindre brukene brukte ofte lånt hest, men etter hvert kom det på markedet en mindre tohjulstraktor, kalt jordfreser.

Jeg er i besittelse av en liten bok som heter «Forhandlingsprotokoll for Ingjer Freserlag». Det var syv bruk, de fleste fra Kvevlikroken, som slo seg sammen i 1936 og kjøpte en slik freser. Det var følgende; Halvor Ingjer, Karl Ingjer, Lars Bråten, Ragna Nygaard, Leif Åsen og Jofred Stortrøen.

De lånte 2600 kr. i Blaker Sparebank og betalte 2424 kr. for freser, og resten ble kontantbeholdning i laget. Det ble satt opp ganske omstendelige lover. Maskinen var først og fremst til benyttelse på egne bruk, men kunne også gå i leiekjøring hvis den var ledig for det.

God kontroll. Laget hadde et styre på tre medlemmer, de ansatte fører, som skulle betjene fresen, og de bestemte dessuten lønn og ellers alt med driften. Føreren skulle også ha kontroll over vedlikehold av maskinen. De enkelte medlemmene hadde ikke tillatelse til å kjøre hos seg selv uten spesiell tillatelse. Styret bestemte i hvilken rekkefølge den enkelte kunne få

fresen, men det ble ordnet best mulig, slik at jordene ble kjørt i rett tid.

Maskinen hadde en bensinmotor til fremdriften, og i tillegg også driften av selve freseraggregatet, som bestod av en aksel med mange knivblader som med stor hastighet smuldret jorden til et fint såbed. Den hadde ca. en meters arbeidsbredde, slik at det tok sin tid selv om det vanligvis bare ble kjørt en gang.

Det fortelles at i våronna gikk fresen nesten døgnet rundt, da var det nok flere enn én fører, lovene til tross. Den skulle jo betjene syv bruk og kanskje noe leiekjøring. Man kan tenke seg at den var meget tung og slitsom å betjene. Først skulle en gå bak i den løse jorda, så manøvrere den ved hjelp av to handtak, hvor også all betjeningen av fresen fantes.

Denne fresen var sikkert til god nytte i mange år. Siste år i protokollen er 1946, altså 10 år etter kjøpet, da står det at fresen er i ustand, men det ble bestemt at den skulle repareres. Om det ble gjort og fresen kom i drift igjen, sier protokollen ingenting om.

Men det som er fakta er at fresen, enten den var i brukbar stand eller ikke, ble solgt til kjøpmann Killingmo på Mork. Han dyrket grønnsaker for salg i forretningen sin. Det er nok mulig at den etter noen år i arbeid hos han, avsluttet sin tjeneste som jordforbedrer her på Mork.

Albert Hovind

Foto av jordfreser fra Torbjørn Nilsens samlinger på Årnes

TUSEN TAKK ALBERT!

Redaksjonen retter også en stor takk til Albert Hovind for det omfattende arbeidet som er gjort med å samle inn og skrive den svært interessante Kvevli-historien. Den er meget godt skrevet og lett å lese. Håper dette kan gi inspirasjon også til andre om å samle inn sine historier.

Red.

TRE BRØDRE FRA SØRUM SOM GJORDE DET STORT I KØBENHAVN: JACOB, CHRISTIAN OG EDVARD COLBJØRNSEN

Her fortsetter Asbjørn Langeland sin serie om berømte sørumsokninger.

I 1740-åra ble det født tre gutter på Nordre Sørumsø. Disse kom til å spille betydelige roller i det dansk-norske samfunnet. De vokste ikke opp som vanlige bondegutter, da alle tre fikk opplæring på katedralskolen i Kristiania, i en tid da andre ungdommer knapt lærte å lese. Men samfunnet i Sørumsø var nok ikke større enn at de som vokste opp her, lekte med andre barn i nabolaget og ble godt kjent med dagliglivet i bygda.

Alle tre dro til København, utdannet seg til jurister og fikk etter hvert fremtredende stillinger. I sitt virke som advokater, dommere og embetsmenn viste de stor forståelse for den alminnelige borgers situasjon. Jeg tror at minner og inntrykk fra oppveksten i Sørumsø har vært grunnleggende for deres samfunnsengasjement. Ingen person som er født og oppvokst i Sørumsø, har hatt like stor innflytelse på sin samtids politikk og en så fremtredende plass i vårt lands historie som Christian Colbjørnsen. Hans betydning for Danmark var enda større.

Litt om Colbjørnsen-familien på Nordre Sørumsø

I Sørumsø-Speilet nr. 1-2013 skrev jeg om sogneprest i Sørumsø, Colbjørn Tostensen som var eier av begge Sørumsøgårdene og flere andre gårder både i Sørumsø og andre bygder. Han overdro Nordre Sørumsø til sønnen Jacob i 1705, og Jacobs sønn, Colbjørn Jacobsen overtok gården i 1745. Colbjørn Jacobsen var gift med Dorothea Røring fra Torshov i Gjerdrum (hennes far var sorenskriver), og de fikk tre sønner og tre døtre som oppnådde voksen alder, men ingen av dem overtok Sørumsø.

Colbjørn Jacobsen var altså barnebarn av presten Colbjørn Tostensen som hadde vært meget rik, og han arvet eiendommer både etter faren sin og etter sin tante, Anna Colbjørnsdatter. Colbjørn Jacobsen begynte å studere teologi, men han avbrøt studiet. I stedet ble han i 1741 utnevnt til regimentskvartermester og auditør ved 2. Oplandske Nationale Infanteriregiment. Auditør var en embetsmann som gjorde tjeneste ved de militære rettsinstanser. Han var utnevnt av kongen, og skulle foreta krigsforhør og foreta forundersøkelser i militære straffesaker.

I 1761 fulgte Colbjørn Jacobsen regimentet til Holstein der de lå på grensevakt for det dansk-norske riket. På denne tiden sviktet helsen hans, og han døde i Holstein samme år som han kom dit. Etter han var død, viste det seg at han skyldte regimentskassen en meget stor sum, 2.164 riksdaler som hans enke måtte forplikte seg til å betale tilbake. Dette medførte at Nordre Sørumsø ble solgt ut av familien, men en annen gren av slekten Colbjørnsen kjøpte gården tilbake førti år seinere (1806). Colbjørn og Dorotheas eldste sønn, Jacob hadde begynt studier i København da faren døde. Selv om familien nå var kommet i en meget vanskelig økonomisk situasjon, klarte Jacob å fullføre studiene, og i neste omgang hjalp han de to brødrene sine, Christian og Edvard slik at alle tre ble utdannet til jurister i København.

JACOB COLBJØRNSEN var født i 1744, så han var bare 17 år da faren døde. Han var blitt student året før, og ble da tilbudt en offiserstilling i det samme regiment som faren var kvartermester i. Men Jacob avslo dette, og valgte i stedet å reise til København der han begynte å studere teologi. Etter en tid skiftet han fra teologi til rettsstudier, og allerede i studietiden viste han en ualminnelig begavelse.

Jacob tok juridisk embedseksamen i 1770, og straks etter eksamen ble han høyesteretts-advokat. Men allerede etter to år ble han utnevnt til «overordentlig Professor i Lovkyndighed» ved Københavns universitet. I 1774 ble han ekstraordinær dommer i Høyesterett, og året etter ble han utnevnt til Justitsraad som var en honorær tittel. Dommerembetet og flere andre posisjoner skjøttet han ved siden av embetet som professor.

I 1789 tok han avskjed fra Universitetet, og han ble da knyttet til Rentekammeret (finansdepartementet) som «Justitsdeputeret» (sjef for lovavdelingen). I 1790-årene var han medlem av flere utvalg (kommisjoner) som fikk stor innflytelse på utviklingen av det dansk-norske rettssystemet. I 1799 ble Jacob Colbjørnsen utnevnt til Justitiarius i Høyesterett. Han døde i 1802, så han fikk virke i dette embetet i bare tre år.

En artikkel om Jacob Colbjørnsen i Dansk biografisk Lexikon fra 1890 avsluttes slik: Hans store lærdom, særlig i språklig

retning, og den anseelse som han fikk som vitenskapsmann, skaffet ham opptagelse i Videnskaberne Selskab, og den alminnelige aktelse og hengivenhet som han ved sin rettsindighet, arbeidsdyktighet og elskverdige

personlighet hadde ervervet seg, gav seg på mange måter uttrykk ved hans død. I en nekrolog skrevet av den danske professor Schlegel står det: "Hans Tab var en Landesorg, og flere af Nationens udmerkede Mænd hyldede offentlig hans store Fortjenester."

I Norsk biografisk leksikon fra 1926 avsluttes artikkelen om Jacob Colbjørnsen slik: "Colbjørnsen var en harmonisk karakter og en lykkelig mand. Han var først gift i København med Maria Hansen (1739-1782), og hadde med henne en sønn som i flere år var lovkyndig regjeringsråd i Indien og døde kort tid før faren, som overtok hans barns oppdragelse. Annen gang ektet han i København enkefru Kristine Tersling (1754-1806), datter av borgermester, justisraad Gerhard Hofgaard. Hun skaffet ham ved sin formue en økonomisk betrygget stilling og var ham forøvrig en god hustru. De hadde flere barn."

CHRISTIAN COLBJØRNSEN var født i 1749. Han ble elev ved Christiania Katedralskole allerede som 9-åring, og ble utskrevet derfra etter fem år. Nå var faren død, og morens økonomi var blitt svært vanskelig. Men amtmannen på Oplandene, Christian Pedersen som var gift med Anna Colbjørnsdatters barnebarn, "optog Christian i sit Hus med faderlig Ømhed og gav ham adgang til at arbeide paa sit Kontor". På denne måten ble han tidlig vant med embets-forretninger samtidig som han fikk muligheten til private studier i amtmannens bibliotek.

*Christian Colbjørnsen.
Maleri av Jens Juel ca 1790.*

Seinere ble Pedersen stiftsamtmann i Bergen, og Christian ble med dit. Christian Colbjørnsen hadde imidlertid ambisjoner om å komme lenger enn til å være kontormann hos en fjern slektning. Da broren Jacob ble professor i 1772, fikk han mulighet til å hjelpe broren sin, og Christian flyttet til København samme år.

En betydelig mann i København

Christian Colbjørnsens karriere i København er beundringsverdig. Han hadde studert flittig på egenhånd mens han var kontorhjelp hos amtmannen, og da han kom

til København, fulgte han sin brors forelesninger. Studiene gjorde han unna i rekordfart. 17. juli 1773 ble han innskrevet som student ved Københavns universitet, to dager etter tok han den latinsk-juridiske eksamen med topp karakter, og allerede i november samme år fikk han bevilling som høyesterettsadvokat. Christian hadde et stort talent for prosedyre, og han hadde en veltalenhet som raskt skaffet ham stort ry som advokat, og dermed store inntekter.

"Kammer-advokat". I 1780 fikk han stilling som "Kammer-advokat". Det tilsvarer dagens regjeringsadvokat. I flere år var han knyttet til regjeringen, og han hadde stor anseelse. Men i miljøet rundt Kongen og hans rådgivere var det mange som var opptatt av prestisje, og intriger var det mye av. På det øverste nivå i statsforvaltningen var det både adelige og borgerlige embetsmenn. De adelige fikk ofte høye posisjoner på grunn av sin herkomst, mens de borgerlige måtte vise at de dugde til noe. Colbjørnsen var sterkt kritisk til at posisjoner skulle oppnås gjennom arv, og gjennom hele yrkeslivet arbeidet han for å styrke bøndenes og de allmenne borgernes rettigheter. Uoverensstemmelser med andre embedsmenn førte til at Colbjørnsen søkte avskjed fra embetet som kammer-advokat etter seks år. Han forlot København og trakk seg tilbake til en gård som han hadde kjøpt på Sjælland.

Colbjørnsen fikk ikke sitte lenge i ro på gården sin. Grev C. D. Reventlow som var den øverste sjefen i Rentekammeret (finansdepartementet), søkte stadig råd hos Colbjørnsen og trakk ham inn i saker, også slike som lå utenfor faget hans. Bøndene i Danmark var på denne tida underlagt adelige godseiere som hadde både juridisk og økonomisk makt over dem, det såkalte livegenskap. Grev Reventlow hadde et stort ønske om å forbedre stillingen til bønder og husmenn.

Slutt på bøndenes livegenskap. Reventlow fikk kronprins Frederik som på den tida regjerte for sin sinnssyke bror Kristian VII, til å fatte interesse for saken, og i 1786 ble ble "Den store Landbokommisjon" utnevnt. Både Jacob og Christian Colbjørnsen ble medlemmer av kommisjonen. Christian ble utnevnt til kommisjonens sekretær som i dette tilfellet medførte at han ble kommisjonens leder. Kommisjonen brukte to år på arbeidet, og resultatet ble bl.a. lovene om Fæstevæsenets Ordning og om Stavnsbaandets Ophevelse. Disse lovene var i hovedsak utformet av Christian Colbjørnsen. Landbokommisjonen gav de danske bøndene en ny stilling i samfunnet, og ble en milepæl i Danmarks historie.

Justisminister og høyesterettsjustitiarius

Som belønning for strevet med Landbokommisjonen, ble Colbjørnsen i 1788 utnevnt til generalprokurør i kanseliet - i dag ville en sagt justisminister. Som generalprokurør fikk Colbjørnsen anledning til å øve stor innflytelse på regjeringens lovgivningspolitikk. De siste ti-årene av 1700-tallet ble ute i verden preget av store omveltninger som opprettelsen av de frie stater i Nord-Amerika (USA) og den franske revolusjon. Perioden som kalles opplysningstida, var preget av tanker om likhet og frihet. Vi kan vel si at kimen til det vi idag kaller menneskerettigheter grodde fram i denne perioden. Disse tankene kom også til å prege mye av det som skjedde i Danmark-Norge den siste delen av unionstida, selv om en her beholdt det eneveldige kongedømmet.

Reformer i strafferettspleien

De fleste av de lovene som ble vedtatt for Danmark-Norge i 1790-åra, ble til under Christian Colbjørnsens ledelse, ofte utformet av ham selv. En rekke reformer i strafferettspleien er nok det som er blitt stående som det mest betydningsfulle av det han fikk til. Det er sagt at hans straffelovgivning fjernet seg fra avskrekkelsesprinsippet til fordel for forbedrings-prinsippet. Tortur ble avskaffet. Fengslene ble bedre. Gjeldsfengsel ble i praksis avskaffet fordi det ble bestemt at for å holde en person i gjeldsfengsel, måtte kreditor betale 72 skilling dagen for den gjeldstyngedes opphold i fengslet. En av Colbjørnsens reformer som fortsatt har betydning, var innføringen av forlikskommisjoner (forliksråd). Det ble også innført bestemmelser som gjorde rettergangen kortere. Noe som vi i dag vil ha problemer med å se betydningen av, var en forordning om at henrettelser for framtida bare kunne skje med øks. Denne forordningen (loven) møtte stor motstand fra bødlene.

I 1804 ble Christian Colbjørnsen utnevnt til Høyesterettsjustitiarius, og han ble i dette embetet til han døde i 1814. I sine siste år var han sterkt plaget av sykdom, og han kalte seg selv en "gammel krøbling", men han var en engasjert samfunnsdeltaker helt til det siste. I 1814 utvekslet han flere brev med prins Christian Frederik. Brevene viser at Colbjørnsen var sterkt opptatt av Norges sak. Christian Frederik ba også Colbjørnsen om råd om hvordan en norsk høyesterett burde bygges opp.

Strid om livegenskap

Det sto ofte strid om de reformene som Christian Colbjørnsen sto bak. Den største striden sto om de nye lovene som frigjorde bøndene fra livegenskap. Her møtte Colbjørnsen sterk motstand fra godseierne, og beskyldningene mot ham var så sterke at det førte til

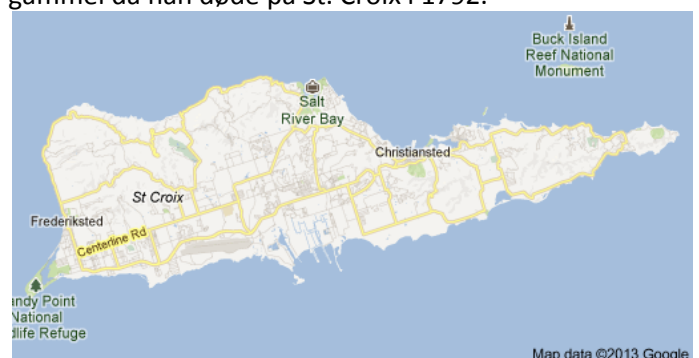
injuriersaker. Men til tross for et liv som ofte var preget av strid og kamp for det han sto for, vant han stor respekt. Christian Colbjørnsen mottok en rekke utmerkelse, ordener og ærestitler. På dødsleiet fikk han besøk av kong Frederik VI som uttalte "Han var min sande ven". I en stor artikkel om Christian Colbjørnsen i Dansk biografisk Lexikon står det: "Han syntes som skabt til at spille en stor Rolle som Statsmand i et Land med en fri Forfatning". Colbjørnsen virket imidlertid under eneveldet med den innskrenkning i handlefriheten som det medførte. Han var likevel så heldig at han fikk delta i regjeringen på en tid da store sosiale spørsmål sto i fokus - en tid da det var mulig for en initiativrik person å gjøre seg gjeldende i det offentlige liv.

Christian Colbjørnsen var gift to ganger, 1) i 1776 med enke Johanne Mauritzen (død 1782), 2) i 1782 med Engelcke Margrethe Falbe (1763-1848), og han etterlot seg fire døtre.

Det er skrevet mye om Christian Colbjørnsen, og en litteraturliste finnes i Norsk biografisk leksikon.

EDVARD RØRING COLBJØRNSEN var født i 1751 og var den yngste av de tre Colbjørnsen-brødrene. Han tok eksamen ved Kristiania Katedralskole i 1767, men moren hans hadde ikke råd til å bekoste studier i København. I 1772 fikk også han bo hos broren Jakob, og da begynte han å studere teologi. Året etter skaffet Jakob ham en hovmesterstilling hos sønn av baron Krag-Juel-Vind. Nå forlot han teologistudiet, og begynte, som sine brødre, å studere jus.

Seks år seinere, ble han utnevnt til skifteforvalter og konstituert som landsdommer på St. Croix, som den gang var dansk koloni i Karibia (Vest-India). I 1785 ble han medlem av koloniens regjering. Han var bare 41 år gammel da han døde på St. Croix i 1792.

Edvard Colbjørnsen hadde vunnet stor respekt på St. Croix, og ved hans død skrev den vestindiske regjering: "Den ulignelige Ømhed, med hvilken han behandlede sine Negre, er paa hele landet bekiendt". Av nasjonal-økonomiske grunner hadde han likevel i 1787 skrevet en

betenkning til Kongen der han frarådet å oppheve negerslaveriet.

St. Croix - nordvest kystlinje

Når Edvard Røring Colbjørnsen fortsatt har en plass i norgeshistorien, er det ikke som embetsmann, men som forfatter. Da han var i København, hadde han sluttet seg til Det norske Selskab. Dette var en sammenslutning av nordmenn i København, først og fremst studenter og akademikere. Mange av dem kom til å spille en betydelig rolle i Norge på slutten av 1700-tallet og begynnelsen av 1800-tallet.

Poetiske samlinger

I 1775 gav selskapet ut første del av sine "Poetiske Samlinger", og her var Colbjørnsen en av bidragsyterne. Colbjørnsens dikt "Foraaret" fikk meget rosende omtale. Diktet virker gammeldags og vanskelig i dag, men i samtida ble det beundret. Professor Francis Bull sier at Foraaret er det klassiske eksempel på norsk beskrivende poesi fra 1770-årene, et dikt med "klart tankegrunnlag og velordnet komposisjon". Det beskriver våren på Østlandet (Sørum) på en måte som for nordmennene i København virket som en hymne til fedrelandet. Han skriver om snøsmeltinga og vårflommen, tømmeret i elva, tiurleiken og våronna over leirbakkene, og dette vakte minner og skapte begeistring blant tilhørere og lesere som var langt hjemmefra og kanskje lengtet tilbake til Norge.

Edvard Røring Colbjørnsen giftet seg på St. Croix i 1782 med Caroline Hassel som levde til 1824. De kildene jeg har hatt tilgang til, opplyser ikke om de hadde noen barn.

Kilder til denne artikkelen:

Sørum bygdebok bind 2,
Dansk biografisk Lexikon, København 1890
Norsk biografisk leksikon, Oslo 1926
Norges historie, Cappelen 1978, bind 9
Francis Bull: Norges litteraturhistorie, bind 2, 1958.

Asbjørn Langeland

STEMMERETTSJUBILÉET - SKARD OG MICHELET PÅ FROGNER

Torild Skard og Else Michelet hadde en opplysende og tankevekkende kveld om kvinners kamp for stemmerett og likestilling på Frogner Grendehus 22. mai, med rundt 50 interesserte kvinner og menn som lydhørt publikum.

Torild Skard, kvinneaktivist og tidligere stortingsrepresentant, samt aktiv deltaker i kvinnekampen helt fra 1960-tallet, holdt et interessant foredrag om hvordan kvinner fikk stemmerett for 100 år siden, og om kvinners rettigheter generelt i et nordisk/europeisk perspektiv. Mye har skjedd, men fortsatt er det mange utfordringer.

Else Michelet, en av Norges mest kjente humorister og feminister, med lang fartstid i NRK, hadde en morsom vinkling, både i tekst og toner, på tidsklemma og alle de vanskeligheter kvinner har følt på kroppen i årevis.

Hildur Roll-Hansen fra Folkeakademiet i Sørum overrakte blomster til Torild Skard etter foredraget.

Else Michelet ved pianoet

Arrangører for kvelden var Foreningen Norden i Sørum, Folkeakademiet i Sørum, Sørum Bibliotek, Blaker og Sørum Historielag og Sørum bygdekvinnelag.

SLORA MØLLE LEVER!

8. mai 2013 kl 20.14 begynte hjertet igjen å banke i Slora Mølle ved Slorafossen der Toreidveien krysser åa. Den enorme semidieselmotoren Gullowsens "Grei" bygget i Christiania i 1922 bestemte seg for å være medgjørlig.

Den slapp sine 65 hestekrefter løs med et brøl før den etterhvert gikk over til en jevn dur som en malende katt. Motoren som har drevet møllemaskineriet i tider med lav vannstand frem til 1962 har stått ubrukt siden.

Efterat Blaker og Sørum Historielag kjøpte mølla i 1995 og begynte restaureringen med hjelp av Slora Mølles Venner har anlegget reist seg som en Fugl Phønix. Det er igjen blitt et vakkert sted å besøke. Hver onsdag kveld er det liv og leven når venneforeningen har sine store dugnader. 8. mai stakk maskingjengen ledet av Magnar Olsen og Vidar Harfallet av med all viraken. I de siste to årene har de rigget ned motoren og renset, oljet, reparert og smurt hver eneste del. Pakninger og ventiler, nipler og drev, stempler og rotoror har fått gjennomgå. Gjenstridighet har vært motorens mantra, inntil nå.

Dugnadskveld på Slora Mølle

Slora Mølle har vært et viktig senter for alle som trengte brødmat i Blaker i århundrer. Slorafossen har gitt kraft til møller, sagbruk og stamper siden 1600-tallet. Mølla slik den står idag ble reist i 1908. Elevene ved Fjuk skole har vært gode hjelpere til å restaurere Slora Mølle. I løpet av skoleåret er mølla endel av 7. klassens kulturminneadopsjonsaktivitet. På slutten av skoleåret kommer så klassen til en arbeidsdag på Slora Mølle, der de er opptatt med bevaringsarbeid og læring om fornybar energi.

Til hjelp i den undervisningen kommer fagfolk fra Norsk Teknisk Museum og Blaker og Sørum Historielag sammen med Venneforeningen. Samarbeidet med Fjuk skole har vært veldig verdifullt, og elevene føler at de "eier" mølla. Som bevis på det fikk Venneforeningen overrakt en stor modell av Slora Mølle i en monter.

Tanken er at den modellen kan vises på alle barneskoler i Sørum for å gjøre flere kjent med hva som finnes i bygda.

Kulturminneadopsjonsaktivitet på Slora Mølle 23.mai

7. klasse i arbeid

Slorafossen om våren

Tekst & foto: D.Winding-Sørensen, leder Slora Mølles Venner

GAMMELDAGS SKOLE PÅ VØLNEBERG 27. - 31.MAI

Som foregående år har det igjen vært gammeldags skole på Vølneberg, med 257 4.klassinger fra 7 skoler.

Det var en flott uke med blide unger, gammeldags undervisning og mye moro. Ungene stortrivdes med Odd Roar Stenbys flotte dølahest "Tømtevær", og i vevstuene var de 10 damene fra vevringen i sving med alle barna. Der møtte de håndverk de fleste ikke var kjent med fra før, men som alle stortrivdes med. I skolestua var det vakker sang og høytlesing, skjønnskrift med penn og blekk, og undervisning på gammelt vis om gamle tradisjoner. Og elevene fikk kålrot og drakk tran...

Moro med hest og vogn på gammeldags skole

Gammeldags skole: Vevkunstens gåter...

I den gammeldage skolestua. Alle foto: Dag Winding-Sørensen

21. SEPTEMBER: SPENNENDE SIGHTSEEING OG OPPLEVELSER VED ELVA FOR SØRUMS INNBYGGERE!

Sørum kommunes flerbrukshall for kultur og idrett, Bingsfosshallen på Sørumsand, feirer sitt 10-årsjubileum lørdag 21. september 2013.

Jubiléet starter med et arrangement for elevene ved Sørumsand vgs og Bingsfoss ungdomsskole om formiddagen, og avsluttes med et åpent ungdomsarrangement om kvelden i Bingsfosshallen. Mellom disse begivenhetene setter en arrangørgruppe fokus på kultur og folkehelse ved å invitere familiene ut på Glomma for sightseeing på dagen og senere til en hyggekveld fra kl. 17-19 ved Vanninntaket på Hammeren! Arrangørgruppa består av et tverrfaglig team fra Sørum kommune, Bingen Lenseminneforening, Sørum frivilligsentral, Fetsund Lenser og Fetsund Lenseminneforening, Blaker og Sørum Historielag, Sørumsand vgs. og Bingsfoss ungdomsskole, i et godt samarbeid med utallige lag og foreninger.

Bingsfosshallen. Foto fra www.sorum.kommune.no

Vi ønsker oss flest mulig ut på Glomma denne dagen, så møt opp på Båthavna på Sørumsand kl. 11.30 med flagg for å feire sammen med korpset at vi får hjem vår 2200 år gamle Sørumbåt. Stokkebåten som ankommer er riktignok en replika, men den er langt mer identisk av utforming enn en ordinær kopi. Den er hugget ut av en enkelt eikestamme med samme type verktøy som de brukte for over 2200 år siden. Verktøyet er spesielt smidd for formålet. Originalen står i en glassmonter på Norsk Maritimt Museum.

MS Øyeren tilbyr gratis 40 min sightseeing med guide fra båthavna kl. 12, kl. 13 og kl. 14. Benytt den unike muligheten til å få se Sørumbåten og lensekarene på nært hold. Du får høre den spennende historien om fløterlivet og Bingen lenser, og får se Sørumbåten med sine padlere vise frem båtens sjøegenskaper, samt får bivåne funnstedet ved Hammeren mm. Salg av drikke om bord. Etter kl. 16.30 går MS Øyeren i gratis skytteltrafikk mellom båthavna på Sørumsand og Silhusbryggen ved Hammeren.

Bingen Lenser. Foto: Bjørn Rehoff Larsen

Program for 21. september 2013

(Kle dere gjerne ut som lensefamilier)

➔ **Kl. 11.30:** Sørumbåten ankommer Båthavna på Sørumsand på en flåte etter varpebåten Vildanden. Korpset spiller. Sørumbåten sjøsettes, og padlerne overtar båten.

➔ **Kl. 12, 13 og 14:** Gratis Sightseeing med guide på MS Øyeren.

➔ **Kl. 17.00-19.00:** Familieprogram, utstillinger og boder åpner mellom Vanninntaket på Hammeren og Rømuabruen. Forskjellige aktiviteter: leker, klovnestreker, prøv en minigraver, prøv en robåt, underholdning, matboder, eventyr ved bålet, grilling, lysvandring, premiering og familieturløype, se mer informasjon på www.sorum.kommune.no

Hva brukes Glomma til i dag? Hva befinner seg bak den stengte tunneldøren?

Nedre Romerike Vannverk og MIRA-Nytt-interkommunalt-rensesanlegg for Fet, Gjerdrum og Sørum, Sørum Kommunalteknikk KF, Glommens og Laagen Brukseierforening med flere er til stede ved Vanninntaket med utstilling og informasjon

➔ **Kl. 16.30-20.30:** Gratis buss i skytteltrafikk mellom Sørum kirke og Rømuabruen.

(Vi oppfordrer flest mulig til å spasere til Sørum kirke og la bilen stå hjemme eller parkere et stykke unna, det er en smal grusvei, Hammernvegen, som vil bli avstengt for ordinær biltrafikk for å gi plass til bussen!)

➔ **Kl. 16.30-20.00:** Gratis med MS Øyeren i skytteltrafikk på Glomma mellom båthavna på Sørumsand og Silhuset ved Hammeren (ved Vanninntaket).

(Parker på Sørumsand og ta MS Øyeren over elva til glede og hygge for hele familien.)

Ellen Margrete Graarud

AKTIVITETER OG TURPROGRAM

Følg med på nettsidene www.sorum.historielag.no

➔ **Søndag 9. juni kl 12.00: Slora Mølles Dag 2013,** med underholdning og aktiviteter.

➔ **Hver onsdag kl 18.00: Slora Mølle** - Dugnadskveld og sosialt samvær. Alle er velkomne til å slå av en prat.

➔ **Torsdag 13. juni kl. 18:00: Rusletur** - til Røverkula og Jutulkløyva hvis tid. Leder Haakon Sandbraaten. Start fra transformatorstasjonen, Tretjerdalsvegen.

➔ **Søndag 23. juni kl 18.00: Slora Mølle** - St. Hans-feiring, alle er velkomne. Grill er der, hver enkelt tar med mat og godt humør (og bord og stoler).

➔ **Olsok mandag 29. juli kl. 18.00:** Olsok-feiring på Vølneberg skole. Mer info kommer på nettsidene våre.

➔ **Torsdag 8. august kl. 18:00: Rusletur** - langs Glomma mot Blakersund/Rånasfoss. Leder Bjørn Tveit. Fremmøte ved Bingsfoss Kraftstasjon, parkeringsplassen ved brua.

➔ **Torsdag 15. august kl. 18:00: Rusletur** - i området ved Slora/Fjuk. Leder Hans G. Bjørge. Start fra Slora Mølle.

➔ **Lørdag 7. september kl. 11:00: Kjenn din bygd-tur.** Leder Aage Kleven. Fremmøtested bestemmes senere. På Slora Mølle blir det demonstrasjon av maskiner, omvisning og kaffeservering. Mer info kommer på nettsidene våre.

➔ **Lørdag 21. september** : Bingfosshallens 10-årsjubileum med sightseeing og opplevelser ved Glomma.

➔ **Følg også med på www.opplevsorum.no** for flere lokale arrangement i sommer.

OPPSLAGSTAVLEN

➔ **Rettelse til Sørum-Speilet nr. 2/2013:**

På side 10 er det bilde av Johan Nygaard bak såmaskinen, ikke Johan Ingjer.

GLEDELIG SOMMER...

- ✚ *Gleden er som en boomerang; straks den kastes, kommer den tilbake.*
- ✚ *En glad og munter ånd sprer glede overalt.*
- ✚ *Kan man være glad for lite, har man mye å være glad for.*
- ✚ *Utsett ikke til i morgen det du kan ha glede av i dag.*
- ✚ *Lykken er der den blir funnet, men sjelden der den søkes.*
- ✚ *Det glade hjerte lever lengst.*
- ✚ *Glede i hjertet gir god helse, mismot tærer på marg og bein.*
- ✚ *Glede drar glede med seg.*
- ✚ *Du slutter ikke å le fordi du blir gammel. Du blir gammel fordi du slutter å le.*
- ✚ *Arne Garborg sa: Kvifor er folk så uglade? Dei gjeng og ventar si glede frå andre. Dei skulle sjølv glede andre, so vart dei glade.*

STØTT VÅRE SPONSORER – DE STØTTER OSS!

www.blaker-bygdeservice.no

www.blakersparebank.no

www.advokat-hagen.no

Nordfonn – Fokus Butikksenter, Sørumsand
Telefon 63 86 60 70, epost nordfonn@interoptik.no

www.aeas.no

B RETURADRESSE:
Blaker og Sørums Historielag
Postboks 72
1921 Sørumsand

